

Numărul 27.

Oradea-mare 6/19 iulie 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Cântec de lebedă.

(Urmare.)

Veni, imi venia sa-mi sfasii fața cu unghiile, imi venia sa pornesc intr'o goana nebuna inainte, numai inainte, sa nu mai aud, sa nu mai ved nimic.

Si muzica urma inainte. Imi jucau melodiile un joc diavolesc, rideau de noi, rideau de ce avem mai scump, de inima noastra.

Si acum cand cautam sa-mi inabus simtomentul, pe care-l tineam incatusat de atata timp, acum, cand vedeam cum cade intreaga fericirea mea ca o casa din carti de joc, cu putere elementara venia sa me cuprinda un hohot nebun, un hohot, prin care sa-ti resbuni pe toate nebuniile lumii

Steteai nemișcată inaintea mea... Ochiți înroșiți de plâns îți tradau sentimentele. Și vedeam că nu e minciună în sufletul teū, dar vedeam minciuna mulțimii, a mulțimii care-ș bate joc de noi, care dispune fără cruțare de doue inimi tinere ca ale noastre.

Cercam să fac o față veselă. Lumea ne luase deja la ochi. Spuneam lucruri capitale în modul cel mai ușuratec.

—,Dșoară... Nu ne vom mai vedea mult timp... Să dee Dzeu să-ți găseșci norocul cât de curând... Când viū... să fii fericită!

Imi ardeau tēplele și-mi băteau ca ciocanele.

—„Ne-aū luat deja la ochi trecătorii... Să n despărțim prietini...“

Imi mai venia să-ți spun ceva, să șciū.

—„Te-am iubit sincer, domnișoară!“

Atāt de sinistru am spus lucrul acesta, atāt de nepotrivit. I-am dat un timbru atāt de caraghios Păream a fi un bufon de curte, un Rigoletto.

Me priviați fără să șciū ce să-mi răspunđi. Vedeam cât de mult cereai să te stăpănesci. Buzele-ți svēcniaū de emoțiune și nu puteai să scoți nici un cuvintel.

Un imprumut de privire, o stringere de mână și... te-am perdut.

Nebunul de mine!

Mergeam în neșcire recitând crâmpee din versuri cetite.

Imi atērnă cu putere pe suflet povara asta. De-odată un gând...

Grăbesc pașii, ajung, după multe cotituri, la cazarmă.

Se făcea tocmăi exercitiū.

Alerg până la mine 'n odae, poruncesc să-mi pregătească calul pentru eșire...

Așă, cum eram, făr' de manta, încalec pe Pepita, i dați cu pintenii de sare 'n

doue picioare, lovesc cu biciușca nebun peste capul ei și pornesc în galop ca un smintit încătrău me ducea.

Voiam, voiam ceva, ceva să string la pept, să sugrum și-mi descărcam nēcasul pe Pepita, care sfoarăia speriată de loviturile neobiēnuite.

Petru I regele Serbiei.

Nu mult după cele întâmplătoare mi-am cerut transferarea.

Am părăsit locașul, unde mi-am făurit visurile fericite; sfântul petec de pământ, unde me simțeam atât de bine în apropierea ta.

Voiam să fiu bărbat.

Voiam să me arunc în vârtejul petrecerilor, în mijlocul sportului, să uit ființa atât de scumpă mie.

Voiam să iaș de exemplu pe camarazi mei de arme.

Dar precum n'am avut nici odată nici o simpatie pentru mofturile și spălăciturile lor simț de dragoste și ideal, așa nici acum n'am fost în stare să me arunc în vârtejul bachanal al vieții lor.

Nu, nici odată n'am fost părtaș la gândurile lor ridicole și frivole, nici odată n'am crezut în interpretarea falsă a simțului de dreptate și devotament al lor.

Voiam să-mi cale pe inimă.

— „Fii ca ei! — me indemnă ceva înlăuntrul meu.

Să fi fost ca ei, nu mi-aș fi luat nimic la inimă, aș fi fost liber și flușturistic, aș fi sburat de la floare la floare și sugând nectar aș fi trăit așa, în neștire, fără idei, o viață plină de forme.

În locul meu, ei te-ar fi părăsit fără de nici o părere de rău; doar scrișnind printre dinți: „Am scăpat din mâni o femeie drăguță!“

Atâta.

La mine înse era altfel.

Minciunile convenționale m'au făcut militar, formulele seci ale familiei mi-au pus sabia în mână și mi-au arătat un țel neașteptat.

Me luptam cu morile de vânt.

Voiam să-mi perd urma. Dar chipul tei me urmăria. Și cu cât încercam să te uit, cu atât mai mult te aveam înaintea ochilor.

Planul îmi era hotărât.

Viața nu mai avea nici un farmec pentru mine.

Voiam să gat odată cu desiluziile mele.

Și câte căi laterale n'ar fi putut să ne conducă la ținta noastră!

Dar nu, nu voiam! Eram om, înainte de toate, cu cinstea.

Și mi-a venit ocaziunea să pot îndeplini ce mi-am propus.

Acum se împlinеше tocmai un an de când am fost la manevrele regale.

„Manevre!“ și cuvântul acesta-mi aducea nu știu ce fiori de plăcere.

„Manevre!“ Corpul nostru de armată luă parte activă, trebuia să se distingă între celelalte, trebuia să-și atragă lauda conducătorilor supremi.

Acesta e meritul meu! Acum pot s'o spun fără de îndoială.

Par' că me ved și acum pe câmpul de manevre. Era o seară răcoroasă de toamnă.

Statul major își gătise cartierul într-o școală sătească, grosul armatei tăbărise prin casele oamenilor și prin poenile din apropierea satului.

Deodată aud că se face mare murmur împrăgiurului nostru.

Nu mi-am putut reține uimirea.

O stafetă ne aduce vestea, că dușmanul e în apropiere. Venise în goana calului, plin de nădușeli...

Nu ne așteptam nici decăt, ca dușmanul să fie atât de aproape.

Ne adunăm, la poruncă mai înaltă, lăsând la o parte mâncarea, de care tocmai ne apucaserăm.

Ce să-ți mai spun?

Se căută unul din statul major să meargă să spioneze.

M'am insinuat singur. Aveam să fac un lucru foarte cutezat.

Eră în joc cinstea regimentului nostru. Ce rușine ar fi fost pe noi să cădem prizonieri în mâinile părții contrare! Eu voiam să încerc să aduc informații despre poziția dușmanului.

Me gândiam numai la tine.

Tu mi-ai dat imboldul să me duc.

Încelec și dispar în întunecul nopții, gândind la întunecul sprâncenelor tale.

Vântul bătea cu tărie. Mantaua-mi flutură dusă de vânt. Mi-am apăsă chipiul pe cap și-am dat pîn-tenii calului.

O ploaie deasă începuse să cadă.

Ochii tei me urmăreau ori-unde. Privirea de de adio, svienitul buzelor, stringerea de mână, toate le rețăiam.

Pentru tine, pentru tine voesc să-mi sacrifice viața!

E imposibil să te numesc a mea? Nu voesc să trăesc altfel!

Și acum mi se dă ocaziunea să pun capăt zilelor mele.

E frig, vântul acesta aduce atâta răcoare corpului asudat... Desfac bluza, îmi iaș chipiul din cap și las vântul să se joace cu peptul meu gol, cu țemplele mele asudate.

Și așa călăresc mai departe. Calul sforăe ca și când m'ar certă de ceea ce fac.

Așa am mers cam o jumătate de oră. Am ajuns într-o pădurice de plopi și stejari.

Frunzele, pe jos, ne opriau cu foșnetul lor să urmăim mai departe calea.

Me dau jos de pe cal, îl leg de trunchiul unui stejar și me țaresc așa, cum eram: fără jachetă, fără chipiū, în mijlocul unei ploii, care te pătrundea până 'n oase, până ce dau la o distanță oare care de armata dușmană. Se puseră cu toții într-o vale, lângă pădurice și așteptău crepatul zilei ca să tăbărească asupra noastră.

Îmi notez întreagă pozițiunea și me reintorc așa, plin de osteneală. Când dau să me sui pe cal un junghiū me săgeată pe partea stângă.

Am început să zimbesc.

— „Bine încep!“ și mi-am adus aminte iarăș de ochii, frumoșii tei ochi.

Am trecut apoi prin multe pedeci. Erau santinele aședate pe la marginea pădurii și abia am putut scăpă, dar tot cu gândul la tine.

Ajuns la comandant, raportez și mergem de prindem pe dușman.

Îvingerea eră a noastră!

(Finea va urmă.)

Horia Petra-Petrescu.

Dunărea și Oltul.

Dunărea vorbiă cu Oltul :

„Tu, copile drag al meū,
Sbuciumat tu vîi la vale
Tulbure mereū —
Ploaūă mult la voi la munte,
Sate și câmpit de 'neci,
Orî țî e firea ta de a rupe
Malurî pe-unde trecî ?“

— „Rup și malurî câte-odată
Și fac holdele de pîer,
Iar cînd ploaūă mult la munte
Cap de om eū cer.*

Dar nu-î asta, maică sfîntă,
Nu de asta s tulburat,
Ci de câte vîd mî-e milă,
Maică, și-î pîecat!

„Tu, pe unde-alergî prin lume,
Veđî și țîri și munți frumoși.
Neamurî ce și vorbesc ferice
Graitul din strîmoși.

Toate laudă pe Domnul,
Libere a trăi cum vor,
Și sînt vesele de viața
Și de soartea lor.

„Veđî și aici poporul nostru
Cel din veac adus pe-aici,
Sprintene și mîndre fete
Și flăcîi voinicî.
Și țî-e dragă țara asta
De Romîni, cîci te iubesc —
Dar tu nu cunoșci de a 'ntregul
Neamul romînesc!

„Eū de unde vin, mîhnitul,
Furios spre șes scobor,
Cîci de unde vin, e spaimă,
Groază și flor.
Tot Romîni sînt și pe acolo,
Neam din veac pe-aici adus,
Dar de gîtul lor și astîzi
Jugul este pus.

„Ei n'au voe sî-și vorbească
Graitul strîmoșesc ce l au,
Iar în coasta lor de-apururî
Sulitele stai.
Sfînta libertate este
Nume gol pe al lor pîmînt :
Ceî nedreptî sînt ceî puternicî,
Șingurî au cuvînt!

„Ah, de mila lor eū, maică,
Vin așă de tulburat
Și de ciudă pe dușmanî
Ceî ce l-au cîlcat.
Iar de 'nec și mal și oamenî,
Nu mai șciit ce fac nici eū,
Că me simt de-atîta jale
Tulbure mereū!“

Îunie, 1903.

G. Coșbuc.

* Credință populară: „Oltul cere cap de om“ în fie-care zi.

Poștașul dragosteî.

Comedie în trei tablouri.

(Urmare).

Cesar. Nespus de frumos și ușor de implinit,
odată ce sîntem sigurî de iubirea noastră...

Elodia. Ai o nuvelă, în felul acesta...

Cesar. Am scris visul care-mî zimbiă de îndelungată vreme...

Elodia. „Apropo“ de nuvelă... Vie mai este imaginațiunea dvoastre, a scriitorilor...

Cesar. Orî câtă imaginațiune s'ar pîrea că este, realitatea e așă de aproape, că mai nici odată n'o desminte...

Elodia. Așă mî-am zis și eū, pe cînd citiam, mai zilele trecute, altă nuvelă... Închipuieșce-ți că un... pictor, — tot un artist, va să zică, — iubiă, saū îi pîrea lui că iubeșce doue ființe de-odată... În fața unei... vîduve, se simțea nebun de innamorat de dînsa, și ar fi făcut cine șcie ce... pentru ea... În fața unei dșoare, nu mai putea de dragul ei... și ar fi mers pînă la o jertifă oare-care... Fără să șcie una de alta, fiecare din cele doue ființe, îl iubiă pe infocatul suspinător care le fermecă cu arta lui. Ce se întîmplă? Vîduva se pleacă unui moment de învîpîiere mai puternică, și se duce cu el în călătorie. Sînt admirabil descrise paginile acestei iubirî care-ș plimbă prin locurî poetice încrederea și vraja. La întoarcere înse poetul... tertare, voiū să zică pictorul, cređînd că a dat vîduvei toată partea din suflet cîtă i se convenia, — o lasă; și nuvela se termină cu căsătoria lui cu dșoara... Pîecat că autorul francez n'a spus dacā artistul a fost mai statornic în căsnicia lui...

Cesar (care dăduse semne de turburare, adeseori.) Autorul acesta e vr'un amic al ligei femeilor... Artiștii nu sînt așă de schimbători...

Elodia (ridicîndu-se.) Ba eū cred că în firea lor stă mai mult să varieze impresiunile...

Cesar (ridicîndu-se.) Impresiunile, dar nu și sentimentul.

Elodia. Sentimentul mai degrabă ca orî ce alt...

Cesar. În marea natură, dragă Elodio, stă varietatea impresiunilor. În amor, cît timp sînt iubiți, artiștii sînt ceî mai statornicî: în acea iubire ei află un izvor neseecat de sensații și de inspirare... deci, o variațiune a impresiunilor.

Elodia (oprindu-se în fața lui.) Me îndoiesc.

Cesar. O! Elodio, s'ar putea?

Elodia. Da, — și de aceea...

Scena VII.

Cesar, Elodia; Emil.

Emil (dînd busna.) Tușică... Tușică... (scotînd pîlăria și salutînd pe Cesar.) Ve salut, domnule poet... Me recunoașceți? Eū sînt... poștașul dragosteî... de dumineca trecută...

Cesar (îi rîspunde la salut c'un zimbet ironic.) A, da... Mî-ați pîrut un... comisionar...

Emil. Dac' ați pîrtă... monoclu... n'ați mai face asemenea regretabile confusiuni... (îi întoarce spatele.) Tușică, am venit așă de repede fiind că vine unchiu Savel în urma mea...

Elodia (uimită.) El? (cître Cesar.) Domnule Boruneanu, sînteți atît de bun să...

*

Cesar. Me retrag, doamnă... (se duce de-și la pălăria.)

Emil (după el, — încet.) Ei, merge bine când faci poesii care se potrivesc cel puțin pentru două cucoane de-odată?

Cesar (contrariat.) Ești prea limbut, tinere...

Emil. Uite, poftim cu mine, te rog, și o să-ți dovedesc că știu abecedarul logicei...

Cesar (făr' a-i răspunde se duce de sărută mâna Elodiei.) La revedere, doamnă... (încet.) Voi veni astă-seară...

Elodia. Va fi prea târziu...

Cesar (mirat.) De ce?

Aspasia (d'afară.) Ce cauți aici, băcanule? Afară!

Emil (luând repede de mână pe Cesar.) Pe ici, amice, că băcanu e și lipscan: măsoară și taie, taie și măsoară... (Ese cu el prin stânga garderobului.)

Aspasia (d'afară.) Iaca nu-ți dau voce; me n-țelegi?

Scena VIII.

Elo dia (se duce de deschide ușa din dreapta garderobului.)

Savel. *Aspasia.*

Elodia. Poftim, domnule...

Savel (pe prag, umilit, palid, suferind.) Pot să intru?

Aspasia (dându-l brusc în lături, trece nainte.) Ce, verișoară, îl primești?

Elodia. Da. (Luî Savel.) Poftim, domnule... (înaintea sfios.) Ședî, te rog, și spune ce te aduce la mine?

Savel (cădând mai mult și răsuflând lung.) Sunt prăpădit. De-o săptămână de zile nu beau, nu mănânc, nu dorm... Am scăzut cu șapte kilo...

Aspasia. Câte-un kilo pe zi, — mare lucru! Lasă că ai de unde, mojiucle. (Savel pleacă capul.)

Elodia. Verișoară, iartă-l te rog...

Savel (ridicând capul.) Să me ierte? Me ierți oare dta întei, pentru câte ți-a făcut boul de mine?...

Aspasia. Ce bine ți-ai zis pe nume?...

Elodia. Am vrut să-i zic verișoarei să te lase în pace; n'a fost vorba de iertarea faptelor...

Aspasia. Asta ar lipsi!

Elodia. Ai bunătatea, verișoară, să ne lași singuri.

Aspasia. Singuri? nici moartă! Ce? vrei să te stringă de gât, când i-or veni toanele?! Uite, me dau de-o parte, și doar de tăcut, oi tăcea. (Se duce și șade în fund, lângă garderobă.)

Elodia (ședând lângă el, cu blândețe.) Acuma, spune te rog, domnule, cauza venirii d-tale...

Savel (după ce-o privește, trist.) Am tot așteptat; socotiam o să te întorc... Când a venit înse băiatu, azi, și mi-a spus că vrei să-ți trimit lucrurile... m'a apucat plânsu... (duce mâinile la ochi și isbucnește în hohot de plâns.)

Aspasia (sărind în loc, pe scaun.) Curat malac... behăind...

Elodia (stăpânindu-se a nu-și arătă înduioșarea.) Domnule... Domnule...

Savel (ștergându-și lacrimile cu dosul palmei.) O să ți le trimit, — fiind că acuma ved că s'a sfârșit...

Elodia. Și... știu că o să trebuiască să-mi dai... și zestrea?...

Aspasia. Ba bine că nu!...

Savel (cu capul în jos) Firește... e în foaia de la tribunal... O să ți-o dau...

Elodia. Îți mulțumesc că cel puțin acuma nu-mi faci greutăți...

Savel. Nu-ți făceam eu reu nici în casă, dar m'am luat după evanghelia de la cununie: că femeia să se teamă de bărbat...

(Aspasia sare și vrea să facă ceva.)

Elodia (îi face semn să se astempe.) Cu frica voia d-ta să me faci să ții la casa noastră și la d-ta?

Savel. Apoi bine-a zis cineva că: nici toate ale doftorului, nici toate ale popei!...

Elodia. Cu blândețe, cu bunătatea, mi-ai fi făcut o viață liniștită... Eu n'aș fi cerut mai mult...

Savel. Îmi erai dragă, și eram gelos fiind că ești frumoasă și prea tineră pentru mine...

Elodia. Femeia nu ține atât de mult, domnule, la prea marea tinerețe a bărbatului, cât la delicatețea lui de suflet...

Aspasia (sărind.) Delicatețe la băcan.

Elodia. Verișoară, te rog... (lui.) Cređi oare, domnule, că nu ți-aș fi fost în adevăr recunoscătoare fiind că-mi dădea mijloacele de-a fi cinstită pentru d-ta și mulțămită pentru mine?

Savel (oftând.) Așa-i, așa-i... Elo... cuconiță... (ștergându-și nădușile.) Dacă n'am avut minte!

Elodia. D-ta me chinuiai înse cu neîncrederea. Puneai până și slugile să me spioneze... Aveai numai vorbe aspre și reutăcioase pentru mine...

Savel. Sunt vinovat... de n'am cum să mai zic... (privindu-o cu sfială.) Dar dacă m'ai iertă; dacă te-ai întoarce... mi-ar fi învățatură ce-am pățimit, și om mai bun ca mine rar s'ar afla...

Aspasia (tușind fals.) Îm-da!...

Elodia. Greu îmi vine-a crede...

Savel (cu nădejde.) Elodioară dragă... crede-me... Me giur pe icoana bunicii!

Aspasia (închinându-se.) Auđi jurământ!

Elodia (ridicându-se și sprijinindu-se de spatele scaunului lui.) Dacă te aș crede?

Aspasia (sărind drept în sus.) Cum? Ce?

Savel (apucându-i mâinile și sărutându-i-le.) Elodioară dragă!... Pe viața mea! Pe fericirea ta la care ții ca la luminile ochilor mei!... Crede-me și nu t'ei căi!...

Elodia (ședând lângă el.) Bine, te cred...

Aspasia. Maica ta Christoase!

Savel (ridicându-se, zăpăcit de bucurie.) Cu... cu... adevărat, Elodioară?

Aspasia (venind lângă Elodia.) Ce? nu ești în toate mințile, verișoară?

Savel. Ce reu ți-am făcut, verișoară Aspasică... de-mi ești așa de vrăjmașă?

Aspasia (bufnind.) Ești mojie, și asta-i!... (Urcă.)

Elodia (făcând pe Savel să șadă.) Ascultă... Mina... Întoarce-te acasă; dă afară slugile care-ți erau spionii; adă altele și pune în rânduială toate-cele în casă...

Savel (ridicându-se zăpăcit.) Iaca me duc... (Caută pălăria.)

Elodia (ridicându-se.) Iar când or fi toate gata, trimite-mi vorbă... și...

Savel (cu bucurie care-l înneacă.) Și... și... te întorci?

Elodia (cu hotărîre.) Da.

Savel (cădând pe canapea.) Uf... me înneacă...

Elodia. Verișoară... apă!... (îi apucă mâinile.) Mina, Mina...

Aspasia. Da las' că nu moare, băcanu...

(Va urmă.)

N. Radulescu-Niger.

Despre teosofie.

D. Stolca: Trei conferințe teosofice. Budapesta tip. „Pop. Rom.“ 1903.

(Câteva reflexiuni.)

(Fine.)

Dragă prietene!
Nu știu cum ți-aș destăinuî mai limpede tranziția ce s'a făcut de-un timp încoace în sufletul meu.

De când am cunoscut pe N. N. (urmează nu-

teptam să vie ceva, căci simțiam un gol imens în suflet?

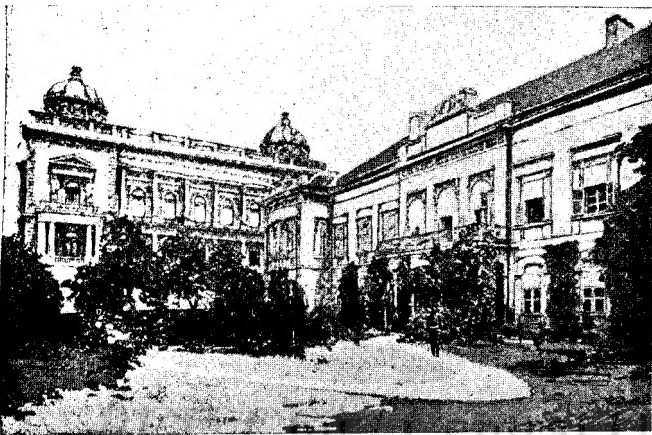
Și iacă, a venit carma mea să me ridice și să-mi dea nou material, să-mi dea o nouă viață.

Nu esagerez, sunt pe cale a intra într'o viață de care pân' aci n'aveam nici închipuire.

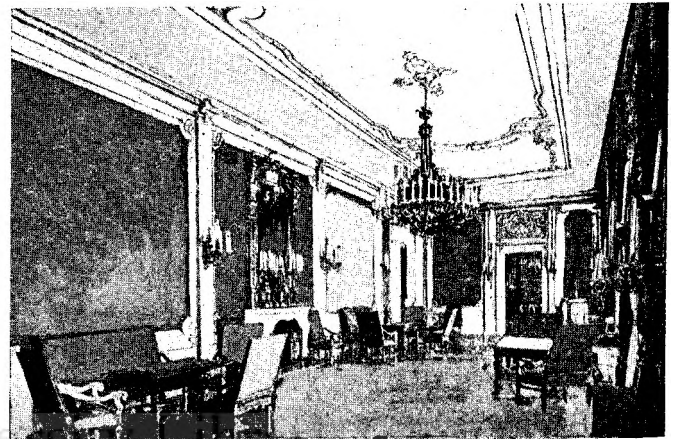
Sunt liniștit. În toate văd ordine și înțelepciune. Valurile neastimpărate ale sufletului meu, treptat-treptat, se calmează.

Orî ce faptă, mi-o supun momentan după sevărsire unui control sever și-mi impun viitoarele norme de conduită.

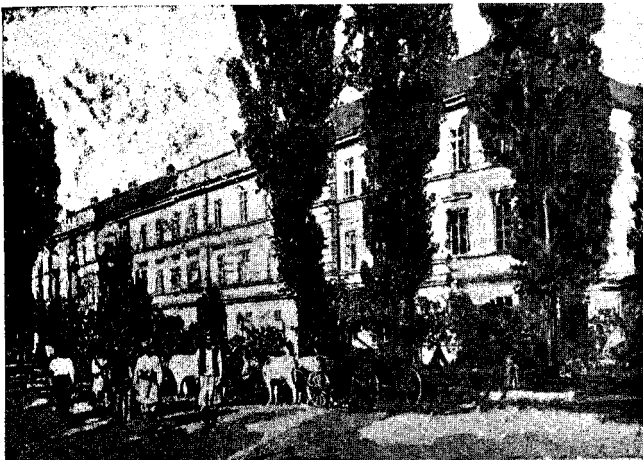
Vederi din Belgrad

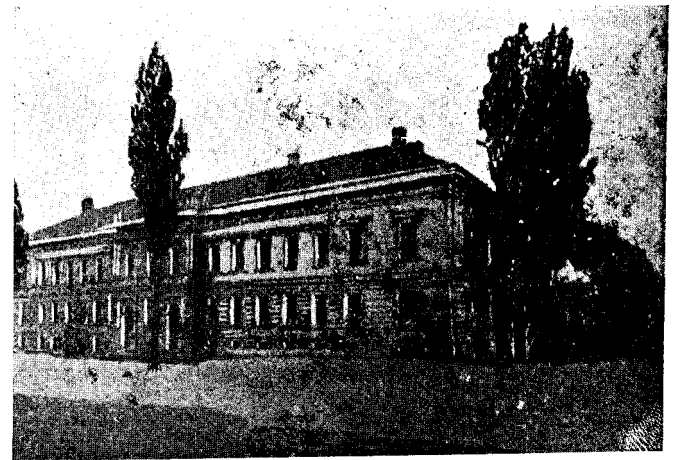
Conacul vechi și nou.

Salonul de primire al conacului.

Academia militară.

Palatul consiliului de stat.

mele unui teosof) și urmez lectura cărților teosofice ce mi le dă, m'am trezit par' că la o nouă viață. Viață nouă, vederi noue!

Ți-aduci aminte unde ajunsesem. Eram pierdut... un om ultrasaturat de dogme, metafisică, știință materialistă, un mixt-composit, un adevărat „virvar“ de cunoștințe care nici cum nu putea să-mi indestulească sufletul meu, care cu o sete bolnavă cercă după adevăr... după o liniștire, după o noimă!...

Nu mai doriș nimic, nu mai cetiam nimic, n'aveam voie de viață... stam și așteptam și... aș-

Ce fericit me simt, când am glasul atât de sonor, „mustrător dar dulce“ al conștiinței, că zice: „Stai, nu fă, se opune iubirei și nu vei avea îndreptățirea să te numești om!”

În tot cazul sunt ucenic și 'ncă mititel, dar cu toate acestea simt cu atâta putere farmecul faptelor bune.

„Să faci bine de dragul binelui“, e o vorbă pe care puținî o simt.

Știu că orî ce faptă a mea aduce roade pe cari insumî le voi culege, sînt convins că orî ce reu ce-l fac, insumî trebuie să-l ispășesc. Viața mea are scop și muncesc cu drag.

Cum am face, dragul meu, să lăţim aceste principii sfinte şi bune în poporul nostru ?

Te îmbrăţişează al teu frate
N. V.*

A doua chestiune ce-o tratează amicul Stoica e „misteriul evoluţiei şi renaşterea.”

După cum şi până aci, aşă şi de-aci nainte voiŭ sulevâ mai mult propriile mele vederi, recomandându-ve atenţiunei dvoastre broşura lui, căci ea prin espunerile mele nu se dispensează de citire.

Graţie ştiinţelor naturale şi distinşilor sei reprezentanţi, între cari partea leului o are Darwin, originea omului e pe deplin limpedită. Adam şi Eva, scoaterea lor din raiŭ şi alte mituri — sânt şi vor rămânea acestea, sau cel mult alegorii, cari în tot casul trebuie pricepute.

Ştiinţele naturale au intrat pe calea adevărată şi lumina devine de ce în ce mai intensivă.

Este lege — nime nu contestează că totul se schimbă, se transformă şi evoluează.

Renaşterea o găsim confirmată în vechile cărţi indice, în biblie, şi-aşă mai departe până în zilele noastre, în cărţile mistice şi teosofice.

În biblie în mai multe locuri, între altele, la Matei C. 11 V. 14 unde le spune Isus, apostolilor:

„Şi de voiţi să primiţi acesta este Ilie, cel ce are să vie*.”

E clar până la evidenţă, că vorbind cu apostoliŭ despre Ion Botezătorul, zice că e Ilie; cum putea să fie Ion Botezătorul Ilie, dacă nu Ilie reînscut, reîncarnat ?

Sau la Ion ev. C. 9 V. 2. „Şi trecând a vedut un om orb din naşcere şi l-au întreat învăţaceii lui zicând! „Rabbi, cine a păcătuit, acesta sau părintiŭ lui, de s'a născut orb ?”

Îar e clară chestiunea. Cum ar fi putut păcătui orbul înainte de-a se naşce? Evident că numai în altă existenţă a sa.

Apoi tot la Mat. C. 17 V. 9—14: „Şi învăţaceii lui l-au întreat zicând, dară de ce zic cărturarii că Ilie trebuie să vie mai înainte ?”

Isus răspundând le-a zis: Ilie cu adevărat va veni şi va răstatornici toate. Îar eu ve zic voue că Ilie a şi venit şi el nu l-au cunoscut, ci au făcut lui tot ce ei au voit. Aşă şi fiul omului va suferi de la dênşii. Atunci au înţeles învăţaceii, că el le-a vorbit despre Ion Botezătorul.“

Cred că e de prisos să mai servesc cu doveđi. Numai aşă, — adecă esistând renaşcere — e logică în evoluţia umană.

Să aduc o singură pildă:

Un om onest, virtuos şi plin de iubire pentru semenii sei, face un voiaj prin o pădure. În drum îl întâlnesc tâlharii şi-lucid din spate aşă că nu-i-a rămas timp să mai gândească la Dzeu.

Hoţul e prins. Internat în prinsoareşi condamnat la ştreang. Înainte de moarte inse — după dogmele bisericeii noastre — se împacă, conform regulamentului, cu Dzeu, care-i dă pas-port în regulă, pentru voiaj nealterat la raiŭ. În drumul seu, iacă dă la o haltă de omul nostru cu pricina, care asudă greu în purgator* pentru că a fost rambursat fără voie pe ceea lume.

* Dacă din întemplantare a fost gr. cat. scapă mai uşor, că de, creştine, să fie şi-o leacă de purgator.

Nu-i ridicolă toată daravela!

Şi cu toate că renaşterea se prezentă într'o lumină logică şi convingătoare, par' că aud pe scepticul neînduplecat: „Fantasiŭ şi poveşti! Nu pretind să cunosc viitorul, dar aş avea dreptul să-mi cunosc trecutul!”

Ce pretenţiŭ naive! Bine, eu îl rog pe acel neîcredător să-mi spună o singură păţanie, o întemplantare din vârsta lui de ¼ de an. Căci asta una nu mi-o va tăgădui, că la vârsta de-un sfert de an n'a existat.

Răspunsul îl cunoaşcem. Aplice deci răspunsul acesta la marea şi lunga lui existenţă dintr'u început şi până la intrarea în lumina eternă, adecă în divinitatea, în adevărul, din care e rupt şi va vedea că e foarte logic ca să nu-şi cunoască existenţele trecute, căci e copilăria vieţii lui, a cărei amintiri — deocamdată — îi scapă.

Au fost în cursul veacurilor destui adepţi cari şi-au cunoscut incarnaţiunile lor.

Va veni timpul când toţi le vom cunoaşce. Niţică paciinţă!

Vre-o câteva mii sau zeci de mii de ani şi totul va fi clar inaintea noastră.

Ce e Carma ?

Carma e legea eternă care tinde mereu să restabilească echilibrul în lumea fizică şi morală. Ea nu creiază rezultate, ci are numai rol de împăcare, de restaurare.

Orî ce durere, orî ce suferinţă — zic teosofi — e numai rezultatul lipsei de armonie, care aproape totdeauna provine din vre-o formă a *egoismului*.

Carma redă fiecărui adevăratele consecvenţe ale faptelor sale.

Şi până când cel din urmă atom conturbat prin faptul nostru, nu-ş recâştigă echilibrul în marea armonie, rolul carmei e neresolvat. Orî ce în univers îşi are, respective îşi creiază carma sa. Fiecare individ îşi are carma, asemea fiecare naţiune, fiecare societate, fiecare corp etic şi 'n urmă omenimea încă îşi are carma sa.

În resumat, carma e sorgintea tuturor legilor existente în univers, e legătura dintre cauză şi efect începând de la mişcarea unui atom până la o conturbaţie cosmică.

Nimic deci mai justificabil din punctul de vedere al propăşirei morale şi ideale, decât credinţa — dacă nu ştiinţa — într'o lege carmică.

Nici ursita, nu e care te poartă 'n neşcire, nici Dumnezeuul reu şi răsbunător, nu pândesce asupra ta, ca la ocazia binevenită să te turtească, — nime altul, far' tu singur eşti autorul fericirii, sau nefericirii în care te găseşti

Ensuţi va să zică, vei cercă să repari, sau dacă ai fost mai fericit, să adaugi la fondul fericirii tale.

Însedar vei cercă să eludezi dreptatea din natură, cu atotindurarea lui Dzeu, care în nemărginita sa milă te va iertă... nu există altă mântuire decât aceea pe care însuţi ŭi-o prepari.

O lege mai limpede şi mai justă nu există!

Fie o ficţiune, fie o invenţie subtilă şi rafinată — ea e de aur şi rezultatele ei vor fi nespuse de bogate.

Propagaţi în omenime renaşterea şi legea carmică şi veţi vedea, că într'un secol pământul va fi raiŭ.

Despre aceste trei chestiuni vorbeşce broşura

amicului Stoica și de unde pornisem să fac în douetrefi vorbe o scurtă aprețiere, iacătă că m'am trezit scriind părerile mele* în aceasta materie. Cu atâta mai bine, căci poate atragând atenția unora asupra ei, vor ceti-o cu mai mare încordare.

N'am pretenția să vorbesc cu autoritate deplină, ci numai ca un mititel ucenic în ale teosofiei. Am avut fericirea ca'n timpul din urmă să-l cunosc și să-l aprețiez acest curent. Ideile ce le profesază, sânt cele mai bune și drepte din câte-am cetit vre-odată.

E curentul care e menit s'aducă pace și adevărată dragoste în omenire. Am audīt zicând pe câte unul, că curentul teosofic ar strică poporului și bisericiei noastre.

Ce vorbe nesocotite. Ideile teosofice, adeca teosofia esoterică nu poate fi înțeleasă decât de acela în sufletul cărora s'a deșteptat adevărată viață. Ceilalți și mai ales massele au trebuință numai de principiul dragostei, care trebuie propovăduit prin *vorba* și *faptă*. La vremea sa apoi de renaștere și legea carmică.

Acestea inse reclamă lăpădarea de sine și muncă!

Nu, n'are nici-un om cuminte intenția să strice, căci nu trebuie „să stricăm legea și profetii, ci să deplinim“.

Dragoste și iară dragoste, frați Români!

Că veți primi ori nu toate ale teosofiei, depinde de la intelectul și sufletul fiecăruia.

Am făcut deja amintire că totul e relativ. Un negru din centrul Africii n'are cunoștință nici despre cele mai elementare adevăruri. Un simplu fakir din India e în stare să pună în urmărire pe cel mai civilizat european, care rămâne idiot în fața lui, atribuind eventual totul supranaturalului.

Nimic nu-i supranatural, toate sânt foarte naturale, decât că noi nu sântem în stare să le cuprindem.

E inse în firea omenească, ca să se studieze, scruteze după cauze și asta invederat nu e altceva decât zbuciumul scânteii copleșite de întunec, după lumina din care a fost ruptă. Și dacă acela, care ne oprește de la rivna după adevăr, e un mare adict al scripturilor, apoi acelaia sânt gata să-i spun că inșiși sf. părinți ne'ndeamnă să căutăm mereu.

„Cercetați toate, țineți ce e bun și feriti-ve de tot lucrul reu!“ (Ap. Pavel, în ep. către Tesaloniceni.)

Încă câteva vorbe asupra unei părerii greșite, și termin.

Se vorbește — bine înțeles printre neorientați — că teosofia ar profesă principii cosmopolite și în chipul acesta ea ar fi periculoasă pentru nația românească.

Neadevăr, saū mai blând, absolută lipsă de orientare! În evul vechiū da, azi inse e anacronism și în acelaș timp absurd a susține, că iubirea de neam constă în a urī pe străini. Har Domnului, în ziua de azi aceste doue lucruri, iubirea de neam și de umanitate se pot aduce în perfectă concordanță.

În cartea doamnei Blavatsky, pasagiul anume imi scapă, se zice: „Teosofia practică e chintesenta datoriei bineînțelese. E implinirea datoriei în spiritul dragostei, față de familie, neam și omenime!“

În privința aceasta — sânt convins — cad de acord cu cel mai bun român.

Aurel Paul Bănuțiu.

* Mai bine zis părerile altora, pe cari inse le simt în adevăr că sânt și-ale mele.

Carol și Turcii.

(Baladă populară.)

Colo jos la Grivița,
Unde sună trîmbița,
Turc bătrân imi coboria,
C'un voinic mi se 'ntelniă.
Turcu sta,
Mi-l agrăiă:
— „Voinice und'-ți pușca?“
— „Da-i din jos de Rahova“.
— „Da acol' di ce-o-ai lăsat?“
— „Da din mână-o-am scăpat,
Că și mâna mi-o picat,
Mi-o picat
Că mi-o tăiat,
Om străin
De neam păgân,
Pismaș mare la român“.
Turcu iară-l întrebă:
— „Da unde ți-i urechea?“
— „Dacă-i din jos de Țeligrad,
Că e'on străin m'am luptat,
M'am luptat
M'am hărțuit,
Până ce l-am biruit;
Da și el m'o cîungărit,
Că de unde-o apucat,
Tot o prins ș-o sferticat,
Prinsu-mi-o și urechea,
Prinsu-o
Ba ruptu-o,
Io 'n ciudă m'am mîniat
Și prin cap l-am impușcat,
Capu 'n patru i-o crepat,
Crierii 'n slavă i-o sburat,
Io sburat la Țeligrad,
La pismăși de șcire-o dat,
Pismași s'o adunat,
Ș-o pornit
L-a biruit,
Dară reū li s'o sfetit,
Dar' reū li s'o nimerit,
Că a noști cum îi videa,
La Carol șcire-i dădea,
Carol porunci trimitea,
Că pe cine or videa,
Pe loc să mi-l și oprească,
Ca pe frați să-l ominească.“—
Turcii cum îl audiea
Rușinea mi-o cuprîndea,
Pecatele-și pocăiă,
Că ei pe unde-o trecut,
Numa rele mi-au făcut,
Că ei pe unde trecea,
Numai rele imi făcea;
Dar creștini
Săracii,
Pe und' trecea
Bin' făcea,
Că pe toți îi omiă.

Cul de:

Theodor A. Bogdan
învătător în Bistrița.

SALON

TEATRU ROMÂN.

Planul de acțiune al Societății pentru crearea unui fond de teatru român, relativ la lucrările de executat pentru pregătirea înființării teatrului român din Ungaria.

A. Principii generale.

E lucru firesc, că toți aceia dintre noi, cari ne șcim eugetă asupra condițiilor de dezvoltare sănătoasă a culturii și a artei noastre naționale, precum și asupra importanței acestor factori pentru viața unui popor, considerăm înființarea unui teatru românesc de o chemare sfântă. Dacă n'am avea azi fondul merit pentru acest scop, ni s'ar impune datoria să ni-l creăm.

Avem, din ajutorul lui Dumnezeu și al oamenilor buni, un fond considerabil și avem o societate, care 32 de ani a purtat stindardul Thaliei române pentru acest scop măreț.

Ideia, de care au fost conduși acei bărbați ai neamului nostru, cari au întemeiat „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“, a fost în adevăr o inspirație divină și acțiunea pusă în serviciul acestei cauze a fost continuu alimentată și împuțernicită de însuș boldul firesc de viață, de valoare și de dezvoltare, bold inherent poporului ca și individului.

O urmare practică a activității „Societății pentru crearea unui fond de teatru român“ este înseși insistența, cu care se cere azi, din toate părțile, înființarea unui teatru românesc.

Adunarea generală a societății a răspuns unei așteptări generale, când în ședința din 8 sept. n. 1902, în orașul Bistrița, cu unanimitate a votat următoarele:

„Adunarea generală decretează, în principiu, înființarea teatrului român, în sensul §-lui 21 din statutele Societății“.

„Adunarea generală decide, ca „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ mai există ca atare și de aici înainte pe baza „statutelor aprobate de In. ministeriū reg. ung. de interne în 13 februarie 1877 sub nr. 6787 (și adecă conform alin. 2-lea al §-lui 21)“.

*

Se înțelege, când ne gândim azi la realizarea acestei hotăriri, la înființarea unui teatru românesc, nu avem în vedere, precum nu s'a avut în vedere nici de adunarea sus amintită, o zidire de teatru, ci o trupă de actori români, trupă organizată și condusă de comitetul societății, cu menirea să deie reprezentații teatrale în toate centrele românești. — Cu aceasta chestiune, credem, fiecare este împăcat. De asemeni credem, că n'avem să mai discutăm nici întrebarea: teatrul popular, ori teatru național avem să organizăm? Ne trebuie un teatru românesc pus să

imbrățișeze trebuințele generale în materie de artă dramatică românească.

Dar și organizarea unei trupe de actori, cu menirea arătată mai sus, nu se poate face de-odată. Și îndeplinirea acestei probleme cere, de o parte, pregătirea sistematică a terenului, și de altă parte, asigurarea unui venit deplin corespunzător al fondului.

Sub acest raport adunarea generală sus amintită a mai adus și următoarea hotărire:

„Comitetul societății se îndrumază a com-
„pune un plan de acțiune pentru executarea
„lucrărilor necesare la pregătirea înființării tea-
„trului român și a-l prezintă la proxima adu-
„nare generală spre deliberare“.

Având în vedere faptul, că până să ajungem la realizarea dorinței de a avea trupă teatrală bună, tre-
bue deci să urcăm succesive mai multe trepte, so-
cietatea fondului de teatru va avea să-și îndrepteze
atențiunea și activitatea către următoarele probleme
mai apropiate:

a, Să evalueze artiștii dramatici, la înălțimea
chemării, perfecționând talentele, ce se găsesc azi
în mijlocul poporului nostru românesc.

b, Să trimită artiștii evaluați în diferite centre
românești spre a anima publicul mare românesc că-
tră arta dramatică.

c, Să îngrijească de îmbogățirea unui repertoriu
de piese dramatice corespunzătoare.

d, Să caute a face întrebuințare de acele mij-
loace, prin cari se face educația, în ce privește in-
teresul și gustul artistic, publicului românesc, pentru
causa teatrului, și în genere pentru arta dramatică,
cu toate ramurile ei.

— Într-aceasta societatea nu va conțeni a îngrijii
și de sporirea continuă a fondului. —

De pe acum nu se vor putea lua, se înțelege,
dispoziții speciale în vederea funcționării regulate a
unei trupe teatrale de sine stătătoare, cum ne-o în-
chipuim a o avea în viitor.

De ocamdată n'avem să mergem mai departe,
decât ne îndrumă trebuința de a prepară terenul, în
mod sistematic, în care are să se desvolte viitorul
teatru românesc mult dorit.

În urmare, în acest plan avem să schițăm nu-
mai măsurile principale de executat, semnalând di-
recțiunile, în cari trebuie să se lucreze, timp de 10
ani, în vederea punerii unui fundament solid pentru
instituțiunea teatrală.

Modul de activitate a unei trupe teatrale com-
plete, precum și condițiile speciale de viață a unei
asemenea trupe, se vor stabili la timpul set, pe baza
ce se va găsi potrivită împregiurărilor de atunci.

Chiar și fixarea unor norme speciale pentru in-
dicarea călei de urmat a unui început cu vre-o 2 ori
3 actori se va face numai mai târziu, conform tre-
buinței, ce se va arăta.

B. Dispoziții speciale.

Cap I.

1. „Societatea pentru crearea unui fond de tea-
trul român“, în scopul de a pregăti puteri de seamă
pentru arta dramatică și musicală română, va oferi
stipendii la tineri, ori dame cu aplicare către cariera
dramatică ori musicală, pentru a se perfecționa în
arta dramatică ori musicală.

2. Stipendiile se vor anunța în ziarele române
din patrie; dar se vor putea oferi de comitet și fără

a se fi făcut anunțarea în ziare, la cas, că se dă de vre-un talent recunoscut.

3. Stipendiile se pot da numai la persoane, despre cari comitetul s'a putut convinge, că posed talent și aplicare cătră arta dramatică ori musicală.

4. Suma stipendiilor de oferit se va stabili de comitet, din cas în cas, în cadrul bugetului votat de adunarea generală.

5. Societatea va trimite la studiu bărbați ori dame, conform trebuinței, ce se va constată din timp în timp.

6. Comitetul va îngriji și va lua dispozițiuni, ca stipendiștii societății mai întâiu să-și însușească limba literară românească într'o formă aleasă, în accentul și dicțiunea cea curată.

7. Fiind stipendiile acestea roade binecuvântate ale însuflețirii și jertfei Românilor din această patrie, persoanele, cari reflectează a se evalifica cu ajutorul lor, vor avea, când cer stipendiul, să predea comitetului un document, în care se obligă, că după terminarea studiilor lor, vor rămănea în patrie, punându-se cu toată puterea și aptitudinea lor în serviciul dezvoltării artei dramatice ori musicale la Români din această țară, cel puțin 10 ani, și că vor primi toate condițiile, ce li se vor pune din partea comitetului, la cas contrar, că vor restitui societății întreaga sumă primită sub titlul de stipendiu, dimpreună cu interesele ei de 6 la sută.

Altecum comitetul în casuri extra-ordinare, poate la cerere motivată, liberă pe artist de obligământul cătră societate, dar numai cu rezerva despre partea relativă la restituirea sumei stipendiului întrebuințat.

Cap II.

1. Artiștii absolvenți se vor pune la dispoziția comitetului societății. Comitetul îi poate angaja, pe baza unui contract, în serviciul societății. În mod definitiv, până la împlinirea periodului de 10 ani, îi poate inse angaja numai după un serviciu provizoriu de cel puțin un an. În contractul încheiat se vor însira toate condițiile, ce se așteaptă a fi împlinite, precum și consecvențele, la cari au să se aștepte artiștii, dacă nu urmează calea indicată de dispozițiile stabilite.

2. Acestor artiști li se va vota de comitet un salar anual potrivit, punându-li-se totde-odată în vedere și un oare-care venit anual, ce și-l vor putea realisa de la reprezentațiile artistice date cu concursul lor în diferitele centre românești.

3. Până la timpul, când se va organiza o trupă teatrală completă, artiștii angajați vor fi nevoiți a juca teatru, a aranja serate declamatorice ori concerte, în asociere cu reuniunile lor, cu diletanții din diferitele orașe, și a instrua pe aceștia, când și unde cere trebuința.

4. Modul, după care are a se urmă asocierea cu diletanții ori cu reuniunile se va regula prin comitetul societății, în urma înțelegerii luate cu bărbații sei de încredere din respectivele ținuturi, ori cu alți fruntași, cari vor pune la cale aranjarea de serate artistice.

5. Comitetul va stabili în tot anul un plan, după care au să urmeze seratele în diferitele localități.

6. Comitetul va supraveghia purtarea artiștilor, precum și prestațiunea acestora. În casuri de trebuință va exercita controlă și în mod direct, trimițând pe câte un membru din sinul seii în locurile, unde

se dau reprezentațiile. În consecvență va lua și măsură pentru a aduce îndreptarea relelor constatate.

În genere, se va stăruii, ca acești artiști să fie la înălțimea chemării lor, atât în ce privește arta, cât și în ce privește demnitatea și morala, pe care trebuie să se întemeieze acțiunea menită a face școală la un popor.

7. Pentru ca artiștii societății să-și poată desfășura aptitudinea lor artistică mai cu efect, comitetul are a se îngriji, potrivit cu împregjurările, ca să procure și costume și obiecte decorative de scenărie. Acestea toate vor forma proprietatea societății și se vor da numai pentru scopuri de teatru, conform cu dispozițiile luate de comitet.

8. Artiștii societății nu pot fi aleși membri în comitet.

9. Când comitetul va găsi timpul sosit pentru organizarea unei trupe teatrale ambulante, artiștii societății vor intra în această trupă.

Cap III.

1. În scopul de a se tot îmbogăți repertoriul teatral cu piese corăspunzătoare trebuinței de dezvoltare a poporului românesc și a clasei culte, piese adecă scrise în o limbă curată și frumoasă și evalificate a da o sănătoasă hrană sufletească, — comitetul societății își va lua sarcina să tipărească continuu piese teatrale, atât originale, cât și traduceri și localisări din literaturile străine.

2. Preocupația de căpetenie în privința aceasta și-o va concentra comitetul de deosebire asupra pieselor originale românești, cu subiecte luate din viața poporului și a clasei noastre culte.

3. Și pentru ca societatea să poată contribui direct la dezvoltarea și îndrumarea literaturii dramatice române în o direcție bună, comitetul va decerne premii pentru cele mai bune piese teatrale originale.

4. Comitetul va îngriji, ca toate piesele intrate la concurs să fie apreciate de comisiuni competente în materie de literatură dramatică, fie constituite din membri ai comitetului, fie din alți bărbați literați.

Cap IV.

1. Lucrând cu ochii îndreptați spre ținta, a cărei realizare ne zace atât de mult la inimă, trebuie să ne gândim și la acel factor important, care va avea să alimenteze, la timpul seii instituțiunea teatrală, tot injectându-i duhul înviator necesar și energia invigoratoare, adecă să ne gândim și la publicul românesc, în mijlocul cărui va avea să funcționeze teatrul.

Activitatea desfășurată pe baza principiilor arătate până aci va revărsa, sigur, și în direcția aceasta influință binefăcătoare.

Publicul va putea fi servit în trebuințele sale estetice, în un grad oare-care, și prin ceea ce se va esecuta pe baza măsurilor atinse în cap II și III. Spiritul timpului de- asemenea e de natură a dezvoltă, chiar și de la sine, interesul și priceperca publicului cătră arta dramatică.

Dar societatea își va lua sarcina a jertfi și în folosul dezvoltării interesului, gustului și priceperii cătră arta dramatică.

2. Comitetul va incuraja și ajutură tipărirea de studii, articole și cărți, în cari se va tractă și popularisă știința esteticei dramei ori se vor adună momente și documente din viața artistică peste tot a

poporului românesc din Ungaria, eventual va publica chiar și o revistă teatrală.

3. Comitetul poate vota ajutoare, când societăți ori reuniuni din patrie sunt avisate a invita artiști români din alte locuri, în scopul de a ridica prin concursul acestora valoarea artistică a producțiilor lor și când acele societăți ori reuniuni vor fi nevoite a reflecta la asemenea ajutoare pentru a le da ca onorar artiștilor invitați.

4. Comitetul va îngriji, ca adunările generale ale societății să constituie, în partea lor predominantă, festivități de caracter intelectual, menite a răspândi binefacerile culturii și artei. Spre scopul acesta comitetul va lua măsuri, ca la toate adunările generale să se cetească lucrări literare din sfera dramei, dramaturgiei și peste tot a estetice și să se aranjeze serate artistice. Aceasta dispoziție atrage altcum după sine și datorința fruntașilor clasei noastre culte de a căuta, ca ședințele adunărilor generale să fie cercetate de public numeros, căci numai astfel silințele comitetului, în această direcție, vor putea fi încununuate cu rezultatele dorite

C. Dispoziție finală.

Având în vedere, că activitatea inaugurată pe baza acestui plan de acțiune are drept scop apropiat numai pregătirea terenului pentru organizarea unei trupe teatrale complete și avându-se apoi în vedere necesitatea de a se asigura până la realizarea scopului mai înalt, cel al înființării teatrului, un venit suficient al fondului pentru trebuințele funcționării teatrului, — comitetul va putea cheltui în acești 10 ani numai cel mult $\frac{1}{4}$ din venitul net al fondului.

După expirarea răstimpului de 10 ani, adunarea generală va lua alte dispoziții, conform cu experimentele culese și cu împregiurările de atunci.

Din ședința comitetului Societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută în Brașov, la 8/21 iunie 1903.

Virgil Onițiu,
v.-președinte.

Dr. Iosif Blaga,
secretar.

Secțiunile Asociațiunii.

— Ședință plenară. —

Conform regulamentului secțiunilor științifice literare ale Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ele au fost convocate de către presidiul Asociațiunii la ședință plenară în Sibiiu pe 1/14 iulie și zilele următoare.

Membrii secțiunilor, cari încă n'au abzis și cari nu sunt bolnavi sau prea bătrâni și vrea să-și facă datoria, s'au și întrunit și au terminat în câteva ore toate lucrările pentru cari au fost convocați pe mai multe zile.

Cum s'a putut aceasta? Așa că n'au prea avut ce să lucreze. Afară de secțiunea literară, celelalte secțiuni în tot cursul anului n'au făcut nimica, nici măcar ședință n'au ținut; sau dacă a ținut oare-care vr'o ședință, n'a putut să presinte procesul verbal, căci raportorul secțiunii nu l-au redactat încă.

Astfel în lipsa activității secțiunilor, nu s'a putut înainta ședinței plenare subiecte de discuții pentru un timp mai lung.

Secțiunile la rândul lor răspund, că ele — con-

form regulamentului — sunt organe ajutoare ale comitetului central. Ele, prin urmare, au a răspunde la apelurile ce li se fac de acolo prin primul secretar al Asociațiunii. E bine, ele tot anul n'au primit nici un astfel de apel, prin urmare n'au avut la ce să răspundă. Conducerea întregului aparat al secțiunilor este depusă în mâinile primului secretar. Acesta are să conducă toată activitatea secțiunilor, el este focalul întregii mișcări, el are să dea direcțiunea generală, el trebuie să împartă lucrările pentru toți. Noi, încheie secțiunile, n'avem decât să executăm ceea ce ni se propune, să studiam chestiunile asupra cărora ni se atrage atențiunea.

Nu voim să discutăm cine e cauza că secțiunile nu lucrează. Admitem că conducerea centrală nu desvoltă destulă activitate; dar lipsa acesteia se poate suplini prin inițiativa secțiunilor. Dacă din centru nu le vine nici o indicațiune, chibzuiască ele vr'o acțiune, căci au dreptul acesta.

Ori cine poartă vina, este fapt că situația aceasta nu se mai poate tolera. Adunarea generală din Baia-mare are să se ocupe și de chestiunea aceasta, lămurindu-o și dându-i direcțiunea potrivită.

Să călătorești din depărtare la Sibiiu, cheltuiându-ți sănătatea, timpul și paralele din fondurile Asociațiunii, pentru ca să ascuți două trei ore niște rapoarte în doi peri, despre activitatea unor secțiuni cari tot anul nici măcar o ședință n'au ținut, — și să nu faci nimica pentru întărirea culturii naționale, este o zădarnică pierdere de tot ce ai scump, o risipă condamabilă.

Pentru ori ce om cugetător serios se impune concludsiunea, că ar fi mult mai bine, ca cu banii ce se cheltuiesc cu asemenea întruniri nefolositoare, să se tipărească cărți pentru popor, căci țărâtimea ar ceti și n'are ce să cetească.

Îată raportul nostru despre ședința plenară din anul acesta a secțiunilor.

Ședința a fost deschisă la orele 10 din zi de vicepreședintele Asociațiunii dl Iosif Sterca Șuluțiu.

Prim secretarul dete cetire raportului general, prin care constată, că după succesul ședinței plenare din anul trecut a urmat un regres. Mai mulți membrii au renunțat, unii raportori au abzis și astfel secțiunile, afară de cea literară, n'au putut să lucreze. Chiar la actuala ședință plenară unele secțiuni s'au reprezentat atât de defectuos (de exemplu, din cea istorică nu e de față decât un membru) că trebuie să propună întrunirea a patru secțiuni în două, pentru ziua de azi, ca să se poată constitui și lucra. Astfel propune întrunirea secțiunii istorice cu cea economică, a secțiunii științelor cu cea școlară. În fine propune ca până ce secțiunile își vor face rapoartele să se suspende ședința. Ambele propuneri, impuse de forța situațiunii, se primesc.

După miazăzi la 4, înteu s'a constatat numărul celor prezenți. Au fost de față: Șuluț, Cosma, Diaconovich, Vulcan, Onițiu, Barseanu, Blaga, Pletos, dr. Olariu, Barzu, Vlaicu, Fekete Negruț, dr. Stoica, Chețianu, Ciortea, Simu și membrii corespondenți Preda, Lăpădat. Dintre membrii corespondenți din Sibiiu nici unul.

Apoi se făcură alegerile: în secțiunea istorică, în locul canonicului Bunea dimisionat, se alege dr. Miron Cristea, pe care secțiunea îl alesese raportor în locul dlui Vas. Goldiș, care a dimisionat din ca-

litatea aceasta; în secțiunea economică, în locul Pr. SSale episcopului dr. V. Hossu, care s-a dat dimisiunea, dl I. Preda, secțiunea alege raportor pe dl I. Simu; în secțiunea științelor, în locul dlui A. Viciu, care s-a dat dimisiunea, dl dr. I. Radu profesor în Brad. Locul dlui dr. At. Marienescu, care abzisese an, s'a declarat vacant, alegerea nouă se va face în anul viitor.

Urmără rapoartele secțiunilor. Din aceste relevăm raportul secțiunii literare, care anunță că raportorul secțiunii dl dr. Iosif Blaga ne mai putând să poarte agendele de raportor, secțiunea a ales în locu-i pe dl Andrei Bârseanu; în cursul anului secțiunea a ținut trei ședințe; s'a ocupat de problemele impuse din ședința plenară a anului trecut; a continuat mișcarea pentru îndreptarea limbei române; a luat hotărîrea pentru compunerea unui chestionar la adunarea materialului folkloristic și a aranjat pentru a se publică într'un volum nuvelele istorice ale reposatului I. Lăpădatu. Secțiunea științelor a propus cumpărarea unui aparat numit Skioptikon pentru conferințe ambulante cu proiecțiuni, ceea ce s'a și primit. Secțiunea școlară propune să se tipărească o lucrare a dlui Fekete Negruț și se primește. Secțiunea economică a propus un chestionar economic, care s'a retrimis secțiunii spre a-l mai discuta!

Din celelalte decisiuni relevăm propunerea d'a se da din fondul Andrei Mureșianu un premiu de 300 coroane pentru o lucrare literară.

S'a arătat planurile Casei Naționale și ale casei de chirie, care se va începe încă anul acesta.

Nefiind alte obiecte, ședința s'a închis la orele 6^{3/4}.

După închidere, sub impresiunea puțin multămitoare a rezultatului obținut în aceasta ședință, dl Andrei Bârseanu a luat cuvântul atragând atențiunea tuturor și în deosebi a dlui prim secretar asupra opiniunii publice care nu e mulțumită cu progresul secțiunilor și a făcut apel la toți să studieze ce este cauza și cum s'ar putea îndreptă.

I. V.

Noul rege al Serbiei.

— La portretul din nr. acesta. —

Petru Karageorgevici, noul rege al Serbiei, s'a născut la 11 iulie 1844 la Belgrad: este deci în vârstă de 59 ani. Este cel mai mare fiu al fostului domnitor al Serbiei Alexandru Karageorgevici.

Cu puține luni înainte de alungarea dinastiei Karageorgevici, la 1858, tinerul principe a fost trimis la Geneva spre a-și face educația.

La 1861 a trecut la liceul Saint Barbe din Paris, unde s'a pregătit pentru școala militară de la St. Cyr, de unde la 1864 a eșit ca ofițer francez. Până la 1867 a făcut apoi școala de stat-major.

Afară de instrucția sa militară, principele Petru Karageorgevici a făcut studii politice și economice. Linguistul Ludovic Parhorky, care a fost apoi membru al Academiei Ungariei, a figurat ca educator al prințului.

În 1870 a participat la războiul contra Germaniei și anume în legiunea străină atașată corpului 15 de armată; mai târziu, în timpul aceleiași campanii, a servit ca ofițer de stat-major al corpului 18 de armată sub generalii Billot și Bourbaki.

Se citează următorul act de eroism al noului rege al Serbiei:

Într'o zi s'a dat prințului însărcinarea ca să transmită comandantului diviziei învecinate un ordin. Prințul luă depeșa în gură și dând drumul frului trecu în galop prin mijlocul ploaiei de gloanțe, până când ajunse cu bine la țintă.

După război, s'a retras din armată.

Isbucind războiul în Bosnia, în 1875, prințul Petru se puse în capul unei bande pe care el însuși o organizase. Banda a operat între Dubica și Gyorkovacz și și-a încetat activitatea abia după ce Muntenegru și Serbia declaraseră războiul Turciei.

În acest interval, ura între dinastia Karageorgevici și cea domnitoare din Serbia, a Obrenovicilor, eră foarte mare.

Se zice că principele Karageorgevici într'o scrisoare pe care a adresat-o atunci domnitorului Milan și datată 11 iunie 1876 arată lui Milan intențiunile sale și-i propuse o împăcare a celor doue dinastii.

Serisoarea a rămas înse fără răspuns.

De la 1878 prințul a locuit pe rând la Viena, Paris și în Riviera. Apoi s'a mutat la Cetinge, unde s'a căsătorit cu principesa Zorka, fiica prințului de Muntenegru.

La 16 martie 1890 princesa murind, prințul, ale căruia relațiuni cu socrul se deveniseră încordate, se mută la Geneva, unde se ocupă exclusiv cu studiile și cu educațiunea copiilor sei.

Din această căsătorie s'au născut, trei copii: Princesa Ileana, născută la 4 novembre 1884; prințul Gheorghe care va fi acum moștenitor al tronului și care se află actualmente ca elev al Academiei militare din Petersburg, născut la 6 septembrie 1887, și prințul Alexandru, născut la 16 decembrie 1889.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român. Membrii comitetului, usând de întrunirea lor în Sibiu la ședința plenară a secțiunilor Asociațiunii, au ținut la 14 l. c. în Sibiu o ședință, luând parte președintele Iosif Vulcan, vicepreședintele Virgil Onițiu, secretarul dr. Iosif Blaga și membrul George Dima. Chestia principală de care s'a ocupat aceasta ședință a fost fixarea definitivă a planului de acțiune a Societății în viitor. Cetitorii noștri știu că ideile principale ale acestui plan s'au discutat în mai multe ședințe; pe temeiul acestora, precum și pe al opiniunii publice manifestate prin presă, secretarul Societății dl dr. Iosif Blaga a redactat un proiect de plan. Acesta s'a prezentat în ședința din martie a comitetului și s'a decis să se comunice tuturor membrilor comitetului spre a-și face observațiunile. În ședința sa din aprilie, comitetul, având în scris și părerile membrilor absenți, a discutat proiectul și a introdus mai multe schimbări. Proiectul astfel modificat a fost de nouă comunicat tuturor membrilor comitetului, cari iarăși s'au exprimat părerile. Pe baza acestor opiniuni, în ședința sa din iunie comitetul a admis proiectul cu modificări noue. Proiectul acesta prezentat acum comitetului în ședința sa din Sibiu a fost votat definitiv unanim și s'a luat hotărîrea să se prezinte în adunarea generală care se va ține anul acesta la Sebeșul-săsesc. Pentru ca și publicul să ia cunoștință de el și studiându-l, cei interesați

să-l poată discuta în publicitate sau la adunarea generală din Sebeșul-sășesc, îl publicăm în numărul de acum al revistei noastre. Totodată ținem a declara că coloanele revistei noastre sunt deschise pentru toți cei ce vrea să-și spună părerile în privința acestui proiect al planului de acțiune, menit a regulă începutul realizării scopului pentru care s'a înființat aceasta societate.

Programul concertului din Baia-mare, care se va da la 9 august, cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii: Corul vocal al tinerimei academice cu piesele: *a*, „Veselia” cor bărbătesc din opera „Lucreția Borgia”, de Donizetti; *b*, „Sai, Române sai în joc” de T. Cerni. Piano-forte de dsoara: Lucreția Mureșan. *a*, „Santuzza” din opera „Cavallerie Rusticana” de Mascagni; *b*, „Vals” din opera „Romeo și Iulia” de Gounod, cu acompaniament de piano, de dsoara Virginia Gall. „Rapsodie Roumaine” de Lubici piano-forte de dsoara Valeria Isacu. „Stacatto Polca” de Richard Mulder, cântată cu acompaniament de piano de dsoara Anuța Oniț. Cor mixt cu piesele: „Dobrugeană” și „Rămas bun codrului” de Mendelsohn. Pausă. Cor bărbătesc „Potpourri” din Șeșătoarea, de I. Vidu. „Doină” din opera „Marioară”, de Herman Kirchner cu acompaniament de piano, de dsoara Anuța Oniț. O piesă clasică de Chopin, piano forte de dsoara Valeria Isacu. „Romanță”, „Doină” de ** cântată de dsoara Virginia Gall. Cântece naționale pe vioară de dnl Ales. Rus și Basiliu Bașota. O arie clasică și alta națională, cântare solo de dsoara Lucreția Mureșan. Declamațiuni sau „Duett” de dsoare. Cor bărbătesc „Ceasul reu” baladă de Alesandri, musică de Vorobchievici.

Concert și teatru în Năsăud. Reuniunea de cântări din Năsăud a dat la 4 iulie n. concert și reprezentație teatrală. După concertul compus din choruri, declamațiuni, cântări și piese de pian, s'a jucat comedia localisată: „Dragoste pe furis”. După teatru dans.

Teatru în Brad. Meseriașii români din Arad au dat acolo în duminica trecută o reprezentație teatrală în „Casa Națională”. S'a jucat a doua oară piesa „Isprava”. După teatru dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Instalarea Pr. SSale episcopului Radu în Oradea-mare se va face în 2 august n. iar în ziua următoare se va ținea consistoriul plenar. Vicarul capitular, Rds. dn canonic dr. Augustin Lăuran, aducând aceasta prin un cercular la cunoștința clerului, mulțumește pentru sprijinul ce i s'a dat pe timpul vacanței scaunului episcopesc. (Un cercular mai nou al vicarului capitular anunță că instalarea s'a amânat și se va ținea în 16 august.)

Pr. SSa episcopul I. I. Papp al Aradului a plecat la Reichenhal pe patru săptămâni să facă cură.

Pr. SSa episcopul dr. Vasile Hossu va fi consacrat la Blaj duminică în 19 iulie, iar la 26 iulie se va ținea instalarea la Lugoj.

Episcopul Radu la părinții sei. Cetim în „Unirea”, că Pr. SSa episcopul dr. Dimitrie Radu a mers în săptămâna trecută, însoțit de dnii dr. Iacob Maior și dr. Isidor Pop din Lugoj, în satul nașcerii sale Uifaleu, Alba-inferioară, să-și vadă părinții, cari

trăesc amândoi și sânt țeranî. Episcopul a fost primit de mulțime de inteligență și popor. A doua zi fratele episcopului vicarul dr. I. Radu celebră liturghie cu asistență strălucită. După liturghie au mers cu toții la morminte, unde episcopul ceti deslegarea. Protopopul Maior îl salută prin un discurs avântat. Cu glasul tremurând de emoțiune respunse episcopul, spunând că înainte d'a ocupă scaunul marilor episcopi Vulcan și Pavel, a venit aici, ca revădând mormintele străbunilor sei, cari au ținut cu tărie la credință, să se inspire de curagiu și bărbăție. Se alege apoi locul bisericei noue; dl dr. Maior, născut și dsa în aceasta comună, promise să dea toată piatra trebuincioasă. La ora 1 s'a dat masă la casa fericitilor părinți, erau câteva sute de oaspeți. Episcopul ridică paharul în sănătatea părinților sei. A fost o scenă plină de momente înălțătoare, care a devenit și mai sublimă când tatăl episcopului prin un toast bine simțit mulțumi lui Dumnezeu că i-a dat la bătrânețe bucurii atât de mari. A treia zi episcopul a plecat la Blaj și de acolo acasă la Lugoj.

G E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Roman Rudnean*, medic și dsoara *Veturia Hamsea*, fiica părintelui protopresbiter Voicu Hamsea din Lipova se vor cunună acolo la 19 l. e. în biserica gr. or. română. — Dl *Isidor Dopp* învățător și dsoara *Mărioara Popovici* învățătoare se vor cunună în duminica viitoare în biserica gr. or. din Christian.

Manevrele de toamnă se vor ținea anul acesta în valea Mureșului spre Ost de de Arad. Vor lua parte corpurile de armată VII și XII, Timișoara și Sibiiu. La aceste va asistă și Majestatea Sa, având cartierul general în comuna Neudorf, aproape de Lipova. Va sta acolo de la 2 și până la 8 septembrie.

Adunarea Asociațiunii în Baia-mare. Primim programa comitetului aranjător pentru festivitățile culturale din Baia-mare cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii. La 8 august primirea comitetului Asociațiunii la gară. La 8 ore seară de cunoștință. La 9 august dimineața la 8 serviciul divin în biserica gr. cat. La 10 deschiderea festivă a adunării generale în sala otelului orășenesc. După ședință banchet. Seara la 8 concert. În 10 august ședința a doua a adunării. Apoi prânz comun în livada Șechenyi. Seara bal. În 11 august, excursiuni.

A murit: *Paul Pop*, protopop gr. cat. în Vișeu-de sus, tatăl dlui dr. Isidor Pop, avocat în Lugoj, la 10 iulie, în etate de 63 ani.

Erata. „În partea primă a articolului „Despre teosofie” s'a strecurat o greșală, citându-se marii reformatori și episodul didactic-religios-filosofic din cântarea 6 a poeziei indice Mahabharata Bhagavad-Gita. Mi-a scăpat din manuscris cuvântul de întregire „și scrieri”. A. P. B.

Avis abonanților noștri. Semestrul al doile și treiluniul al treile începe cu numărul acesta. Abonanții sânt rugați a-și înnoi abonamentele, căci acele se plătesc înainte. Cei ce nu vor să se aboneze, binevoiască a ne înapoia numărul acesta, ca să le sistăm expediarea.